

ПЕТРОПАВЛІВСЬКІЙ БОРЩАГІВЦІ ВИПОВНИЛОСЬ 514 РОКІВ

Продовження на 2 стор.

монастир, передавши його споруду і землі грецькому Катерининському монастирю.

У XVIII ст. почалося поступове відродження населеного пункту, але його довгий час можна було називати хутором: тут налічувалося лише 6 дворів, 1723 року – 18, 1756 року – 24, 1766 року – 14, 1781 року – 17. У середині століття з невідомих причин спостерігалось зменшення кількості мешканців поселення. За відомостями канцелярії Київського полку, у 1745 – 1749 роках податків надійшло 2 руб. 50 коп. – найменше з усіх Борщагівок.

Протягом XVIII-XIX ст. кількість жителів Петропавлівської Борщагівки поступово збільшувалася з такою динамікою: у 1766 році – 100 осіб, у 1787 р. – 201, у 1864 р. – 755, у 1885 р. – 975, у 1900 р. – 1675. Зберігся опис господарства села за 1787 рік. Усього – 163 голів худоби і 250 кіп сіножаті (1 копа – 60 сногів). Населення в основному займалося хліборобством. У селі також працювало два ткачі. Монастирський двір мав два млини, гуральню – 360 відер на рік, рибні лови, пасіку, сіножаті на 200 кіп, ліс, худобу (22 голови). У попівському дворі було сіножаті на 9 кіп, худоби 9 голів, господарство обслуговували 2 робітники. Судячи з наведеного опису, панщини на монастирських нивах під час живих не було, був відробітковий сінокіс. Жителі сіяли жито, овес, просо, а в неврожайні роки йшли на заробіток до Києва.

1786 року цариця Катерина II провела секуляризацію церковних земель. Землі монастиря перевели у державну скарбницю. Селяни почали називатися "казенними", державними, тобто вільними, але на державній землі. Сам Петропавлівський монастир взагалі ліквідовано – у його приміщення перевели грецький Катерининський монастир. Ось чому в селі залишився невеликий гостинний двір, дача, ставок і млин цього монастиря, що давало 600 рублів прибутку за рік. В офіційних документах київського губернаторства деякий час влада намагалася не згадувати про колишню приналежність Борщагівок до монастирів. Самі села називалися Борщагівками – Великою, Середньою і Малою.

У 1755 році в селі збудовано дерев'яну церкву на честь преподобного Симеона Стовпника під керівництвом ігумена Петропавлівського монастиря Антонія Величковського. У 1849-1850 роках за рахунок державної скарбниці, яка виділила 1508 рублів, і коштів парафіян церква капітально відремонтована. У 1861 - 1863 роках – реконструйована.

Цікавим для нащадків мешканців Борщагівок є перелік прихожан церкви Петропавлівської Борщагівки, найактивніших громадян села, які брали участь в організації ремонту церкви й у встановленні справедливості: Андрій Миголь, Влас Демиденко, Федір Макаренко, Василь Бебра, Григорій Коваленко, церковний староста Семен Мельниченко, Андрій Войтенко, Володимир Костенко, Мирон Рибченко, Григорій Литвиненко, Павло Мельниченко, Іван Сябер, Семен Прокволистий, Семен Драба, Карп Тритинич, Філімон Мельниченко, Степан Коваленко, Семен Забрідній, Тимофій Тритинич, Тимофій Пазич, Лук'ян Донченко, Ілля Макаренко, Мартин Кодебський, Іван Баран, Охрім Задорожній, Олександр Фоменко, Іван Кириленко, Григорій Зивак, Яків Федоренко, Кирило Андрійко, Павло Горбач, Мимен Мельниченко, Іван Миголь, Ігнат Коваленко, Кузьма Гайовий, Стефан Пазич. Це повний перелік громади села, яка вирішувала справи свого поселення. У голосуванні на сільських зборах могли брати участь чоловіки, голови родин.

Через деякий час після зведення церкви Петропавлівська Борщагівка одержала статус села. В "Описи Киевского наместничества" за 1781 рік у селі зареєстровано "16 хат посполитих владельческих, разночинческих казачьих подсосудков... проживание одной особы духовного звания".

У 1787 році, після передачі монастирських земель до державної скарбниці, село Петропавлівська Борщагівка разом із володіннями інших монастирів (Братської Борщагівки, Михайлівської Борщагівки, Совками, Микільської Борщагівки) та іншими землями входить до складу казенного петропавлівського маєтку. У середині XIX ст. тут знаходилося волосне управління навколишніх сіл. Сільський млин, ставок, а також будинок для літнього відпочинку належав архимандриту Києво-Грецького Катерининського монастиря.

1 листопада 1843 року при церкві відкрилася парафіяльна школа, у якій навчалось 13 дітей. У 1886 році для школи будувалося нове приміщення. На початку XX ст. у школі було близько 60 - 70 учнів.

Незважаючи на те, що церква Симеона Стовпника ремонтувалась, добудовувалась, обновлявся настінний живопис, іконостас, вона постаріла. Технічний стан церкви був незадовільний. Місткість – мала (1900 року кількість дворів у селі зросла до 262, а число жителів – до 1675 осіб), тому постало питання про будівництво нового храму.

У газеті "Киевлянин" № 27 від 5 лютого 1908 року оголошувалося про конкурс на будівництво церкви в селі Петропавлівська Борщагівка. Підприємство видано селянину-самоуку з містечка Димер Київського повіту Петру Темку, який мав добрі рекомендації після побудови церков у селах Сваром'я Чернігівської губернії та Борки Київського повіту.

Церкву споруджено протягом 1908 – 1909 років, згідно з проектом і кошторисом архітектора Є. Єрмакова, на основі типових проектів середини минулого століття. У плані це – хрестово-купольна споруда з гранчастою апсидою. Вона мала три входи – центральний і два бокових. Стіни церкви були викладені з цегли й тиньковані. На художній образ фасадів церкви вплинули модні на той час прийоми псевдоруського стилю в архітектурі, а також ремісничі традиції місцевих мулярів-майстрів. Фасади виконані в еклектичних формах "неоруського" стилю, а оздоблення завершення стін церкви, поребрика елементів декору взяті з дерев'яного зодчества. У середині церкву тиньковано й виконано розпис.

Церква, яка вміщала до 800 чоловік, була

Петропавлівська Борщагівка XIX ст. Малюнок з альбому Домініка П'єра де ля Фліза

розташована на пагорбі майже в центрі села, біля ставу та головної дороги через село. Вона формувала вертикальну домінують забудову. Вартість робіт складала 7400 рублів. Цеглу, дрова, вапно виділила громада. 8 жовтня 1909 року єпархіальний архітектор Є. Ф. Єрмаков склав акт огляду, у якому зазначив, що "церковь выстроена во всем согласно утвержденному на этот предмет проекту и смете... вполне добро, качественно и прочно". За свідченням сучасника, "новый Борщаговский храм великолепен... удостоверяет эстетическому вкусу и вызывает чувство духовной радости". За відомістю 1913 року, Свято-Симеонівська церква була забезпечена начинням, до неї також була приписана каплиця Олександра Невського в 15 верстах на Києво-Брест-Житомирському шосе, побудована на пам'ять мученицької кончини імператора Олександра II. У цей час значно зросла чисельність прочан (кількість жителів села становила 1855 осіб).

Свято-Симеонівська церква в селі Петропавлівська Борщагівка залишалася діючою до 1932 року, а потім розділила долю більшості православних храмів країни. У церкві зробили клуб, спортзал і котельню (1932). Розібрано бані, дзвіницю, завершення стін. Із часом облаштовано новий дах, побудовано металеві сходи, зрублено нові отвори в стінах, зрізано частину пагорба, на якому височіла церква, знищено огорожу подвір'я. Церква повністю втратила свій первісний вигляд.

У 1950 - 1960 роках церкву продовжували використовувати як клуб – повністю розібрали південний приділ, у зв'язку з чим до бокового входу підведено довгі сходи. На північному фасаді

облаштований вхід і металеві сходи до кіноапаратної. У вівтарній частині храму розмістили котельню, до апсиди прибудували димар, знесли металеву огорожу, перепланували й забудували навколишню територію.

У 2003 році споруда колишньої церкви згоріла за нез'ясованих обставин...

Наявний архівний матеріал дає можливість відтворити Свято-Симеонівську церкву, а церква – завжди великий внесок у майбутнє.

Гайдамащина 1768 року поширювалася на польську частину України, але багато гайдамаків було й з прикордонних російських володінь Київщини. Наприкінці 1768 року в Борщагівці кілька киян і селян із ближніх сіл зібралися на монастирському дворі і вирішили йти за польський кордон бити шляхту. Поблизу Білого-родського форпосту загін на кількох підводах перетнув кордон і почав нищити шляхту в Ігнатівці, Гореничах, Шпитяхках.

На початку XX ст. селяни всіх Борщагівок відмовлялися платити непосильний податок земству, оголосивши, що "вчиняють спротив, аж до бою". У Софійській Борщагівці дійшло до сутичок. Тут для придушення "свавілля" громади на 110 селян "кинули" 660 кінних поліцейських. У Петропавлівській Борщагівці громада також зібралася і вирішила не платити нових податків. Очолював цей виступ селян Федот Тритиниченко.

Під час буремного 1917 року, коли гостро постало питання власності, сільська громада довела, що вона здатна гідно захистити свої майнові інтереси. 13 листопада 1917 року група селян, озброєних рушницями, припинила роботу

Мешканці Петро-Павлівського товариства

особлива увага приділялася південно-західному напрямку оборони КиУРу, який проходив від Житомирського шосе до Дніпра. Наказувалося: "...на межі дач Пуща-Водиці, Біличів, Петропавлівської Борщагівки, Жулян, Мишоловки створити суцільні протитанкові й протипіхотні перешкоди, використовуючи для цього ресурси міста: дроти, металеві решітки, рейкові рогатки, металеві балки тощо".

У 1943 році в небі над селом збито радянський літак, невідомий льотчик загинув. Відступаючи, німці не чинили опору, боїв не було. Але при визволенні села на мосту через річку підірвався радянський танк, загинув увесь екіпаж. Радянські війська ввійшли у село в листопаді 1943 року.

За роки війни на фронт пішло понад 700 жителів села, із яких 312 – загинуло. За мужність, виявлену на фронтах II Світової війни, 120 селян нагороджені орденами та медалями. Уродженець села Іван Мельниченко був удостоєний звання Героя Радянського Союзу. Він почав війну у 1942 році, воював на Західному і 2-му Білоруському фронтах. Поранений Мельниченко не залишив поля бою. Він помер від ран і похований в селі Бошари Мстиславського району Могилевської області (Беларусь), де на могилі встановлено пам'ятник. Пам'ятник герою є і в Петропавлівській Борщагівці (поруч зі школою). 16 червня 1944 року стрілецький батальйон капітана І. Мельниченка 492-го стрілецького полку форсував Дніпро, вибив ворога із траншей, знищивши дві самохідні гармати і 120 гітлерівців.

Після війни почалася відбудова села. Люди багато і чесно працювали. За мирну працю орденом Леніна нагороджено голову колгоспу Михайла Шпаченка, директора школи Івана Радченка, вчителя Лідію Зозулевич, бригадира Івана Затворного, Марію Ільківну Бондаренко, завуча школи Ніну Іванівну Радченко.

Петропавлівсько-Борщагівську школу закінчив Герой Соціалістичної Праці Михайло Горобей.

Сучасна Петропавлівська Борщагівка живе своїм розмірним трудовим життям, розростається та набуває вигляду селища міського типу.

Розвивається малий та середній бізнес, поступово вирішуються соціальні проблеми. Здано в експлуатацію третю частину школи. А це – актова та дві спортивні зали, ідальня, бібліотека. Введено в експлуатацію амбулаторію (оснащено сучасним медичним обладнанням), два діагностичних центри, стоматологічний кабінет, аптека. До послуг мешканців села – магазини, ресторани, кафе, готелі, два стадіони, два футбольних поля, клуб важкої атлетики.

На території Петропавлівської Борщагівки зареєстровано понад 100 приватних підприємств і суб'єктів підприємницької діяльності. Вони не тільки сплачують податки, поповнюють бюджет сільської ради, а й сприяють поліпшенню благоустрою села, яке займає площу 402 га, а господарської території – 989,9 гектарів.

Через село з півдня на північ протікає річка Борщагівка (Нивка), від якої утворилася низка озер (біля Житомирського шосе та за Білгородським шляхом). Зберегли свої давні назви кутки Матківщина, Шлях, Боярщина, Харківщина, Будюківщина, Голопузівка, Солом'янка, Загай, Жабівщина.

Щорічно 14 вересня проводиться День села. Це справжнє свято для трудивників. Перед мешканцями виступають відомі артисти, діячі культури. У Петропавлівській Борщагівці проживає письменник Павло Костенко – автор роману "Борщагівська осінь".

Інф."Трибуни".